

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

687

VITENDO VYA KUJIFUNZA HAIBA NA MICHEZO

Muda: Saa 3.

MAJIBU

12 Oktoba 2005 mchana

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A** na **B** zenye jumla ya maswali **kumi na sita (16)**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka katika sehemu **B**.
3. Sehemu A ina alama **arobaini (40)** na sehemu B ina alama **sitini (60)**
4. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

1. Eleza maana ya michezo ya kikundi kama inavyotumika katika Elimu ya Awali.

Michezo ya kikundi ni shughuli za kucheza zinazohusisha watoto zaidi ya mmoja, ambapo hushirikiana kwa lengo la kufurahia, kujifunza, na kukuza uhusiano wa kijamii. Michezo hii hufanyika kwa utaratibu maalum unaowawezesha watoto kushirikiana kwa usawa na kujenga roho ya timu.

Katika Elimu ya Awali, michezo ya kikundi hutumika kama njia ya kujifunzia ambapo watoto hujifunza stadi mbalimbali kama mawasiliano, nidhamu, na utii kwa sheria. Hii husaidia watoto kuelewa umuhimu wa kufanya kazi kwa pamoja na kuheshimiana.

Pia michezo ya kikundi huchochea ubunifu kwa sababu watoto hushiriki mawazo tofauti na kufanya maamuzi kwa pamoja ili kufikia malengo ya mchezo. Hivyo, michezo hii ni sehemu muhimu ya ukuaji wa kijamii, kihisia na kimwili kwa watoto wa elimu ya awali.

2. Fafanua hoja nne zinazoeleza umuhimu wa michezo ya kikundi katika kujenga umoja kwa watoto.

Kwanza, michezo ya kikundi hujenga ushirikiano miongoni mwa watoto. Wakati wanapocheza kwa pamoja, watoto hujifunza kutegemeana, kushirikiana, na kusaidiana ili kufanikisha lengo la mchezo.

Pili, michezo ya kikundi huondoa ubinafsi. Watoto wanaposhiriki kwa pamoja, wanajifunza kwamba mafanikio ya kikundi ni bora kuliko mafanikio ya mtu binafsi, jambo ambalo hujenga umoja na upendo kati yao.

Tatu, michezo hii hujenga mawasiliano mazuri. Watoto wanajifunza kuzungumza kwa heshima, kusikiliza wenzao, na kueleza mawazo yao kwa njia inayoeleweka, hivyo kukuza maelewano ndani ya kikundi.

Nne, michezo ya kikundi hujenga uaminifu na urafiki. Kupitia kucheza pamoja, watoto hujifunza kuamini wenzao na kutegemea msaada wao, jambo linalowafanya kuwa wamoja na wenye mshikamano.

3. Eleza hoja nne zinazoeleza uhusiano kati ya michezo na maadili.

Kwanza, michezo hufundisha uaminifu. Watoto wanaposhiriki michezo yenye sheria, hujifunza kuwa waaminifu kwa kufuata kanuni na kuepuka udanganyifu.

Pili, michezo hufundisha uvumilivu. Watoto hujifunza kuvumilia matokeo kama kushinda au kushindwa bila kukata tamaa, jambo ambalo ni msingi wa maadili mema.

Tatu, michezo hujenga nidhamu. Watoto wanajifunza kufuata maagizo ya mwalimu na kuheshimu ratiba ya michezo, hivyo kukuza tabia ya kujitawala na nidhamu binafsi.

Nne, michezo huchochea heshima kwa wengine. Wakati wa kucheza, watoto wanajifunza kuheshimu wachezaji wenzao na kukubali tofauti zao, jambo linalojenga maadili ya kijamii.

4. Fafanua hoja nne zinazomsaidia mwalimu kupanga michezo kulingana na uwezo wa watoto.

Kwanza, mwalimu anatakiwa kufahamu umri wa watoto. Watoto wa umri tofauti wana uwezo tofauti wa kimwili na kiakili, hivyo mchezo unapaswa kuendana na umri wao.

Pili, mwalimu anatakiwa kutathmini afya na nguvu za watoto. Watoto wenye nguvu zaidi wanaweza kucheza michezo ya harakati nyingi, huku wale wenye changamoto wakipewa michezo tulivu zaidi.

Tatu, mwalimu anapaswa kuzingatia viwango vya uelewa wa watoto. Michezo inapaswa kuandaliwa kwa njia inayoweza kueleweka kwa urahisi na kushirikisha kila mtoto bila kumfanya mwingine aonekane dhaifu.

Nne, mwalimu anatakiwa kuzingatia maslahi na vipaji vya watoto. Wengine wanafurahia michezo ya muziki, wengine ya harakati, hivyo kupanga michezo kwa kuzingatia vipaji huchochea ushiriki na furaha.

5. Eleza hoja nne zinazoeleza jinsi michezo inavyoweza kusaidia watoto wenye changamoto za kujifunza.

Kwanza, michezo huchochea umakini. Watoto wenye changamoto za kujifunza hupata nafasi ya kutumia michezo kuimarisha uwezo wa kufuatilia maagizo na kuelewa maelekezo hatua kwa hatua.

Pili, michezo huongeza kujiamini. Wakati watoto hawa wanaposhiriki michezo na kuona mafanikio madogo, huanza kuamini uwezo wao na kujisikia sawa na wenzao.

Tatu, michezo husaidia katika kujenga uhusiano wa kijamii. Watoto wenye changamoto wanapocheza na wenzao, hujifunza kushirikiana na kujenga urafiki, jambo linalopunguza upweke.

Nne, michezo huimarisha kumbukumbu na stadi za harakati. Kupitia kurudia michezo, watoto wanajifunza kukumbuka hatua fulani, jambo linalosaidia katika maendeleo yao ya kiakili na kimwili.

6. Fafanua hoja nne zinazoeleza umuhimu wa mwalimu kushirikiana na wazazi katika michezo ya watoto.

Kwanza, ushirikiano huo husaidia kuelewa maendeleo ya mtoto. Wazazi wanaposhirikiana na mwalimu, wanaweza kujua maeneo ambayo mtoto anafanya vizuri au anahitaji msaada.

Pili, ushirikiano huongeza hamasa kwa watoto. Watoto hujisikia furaha na kujiamini wanapoona wazazi wao wanashiriki au kuunga mkono shughuli zao za michezo.

Tatu, huimarisha malezi chanya. Wazazi na walimu wanapofanya kazi pamoja, wanaweza kufundisha watoto maadili na tabia njema kupitia michezo.

Nne, huongeza uwiano kati ya shule na nyumbani. Michezo inakuwa njia ya kuendeleza mafunzo yanayoanza shuleni na kuendelea nyumbani, hivyo kukuza ustawi wa mtoto kwa ujumla.

7. Eleza hoja nne zinazoeleza athari za kutokuwepo kwa michezo katika ratiba ya shule.

Kwanza, watoto hukosa fursa ya kupumzika baada ya masomo. Michezo husaidia kupunguza uchovu wa kiakili, hivyo bila michezo, watoto huweza kuwa wachovu na wasio na ari ya kujifunza.

Pili, hukosa nafasi ya kukuza afya ya mwili. Michezo huimarisha misuli na mfumo wa damu, hivyo kukosekana kwake kunasababisha udhaifu wa mwili.

Tatu, hukosa ujuzi wa kijamii. Michezo hujenga urafiki na ushirikiano, hivyo bila michezo watoto huweza kuwa na ugumu wa kuwasiliana na wenzao.

Nne, hukosa fursa ya kujenga ubunifu. Michezo huchochea fikra za ubunifu, hivyo kukosa michezo kunazuia maendeleo ya kiakili na ubunifu wa watoto.

8. Fafanua hoja nne zinazoeleza umuhimu wa michezo ya ndani wakati wa mvua.

Kwanza, michezo ya ndani husaidia kuendelea na ujifunzaji bila kuathiriwa na hali ya hewa. Watoto wanaweza kuendelea kucheza na kujifunza hata mvua inaponyesha.

Pili, michezo ya ndani inalinda afya ya watoto. Wakati wa mvua, michezo ya nje inaweza kusababisha magonjwa kama mafua au homa, hivyo michezo ya ndani ni salama.

Tatu, michezo ya ndani huimarisha uhusiano wa kijamii. Watoto wanapocheza ndani, huendelea kushirikiana na kuwasiliana kwa karibu.

Nne, michezo ya ndani huchochea ubunifu. Watoto hutumia vifaa vilivyopo ndani ya darasa kuunda michezo mipya, jambo linalokuza fikra zao za kubuni.

9. Eleza hoja nne zinazoeleza uhusiano kati ya michezo na afya ya mwili.

Kwanza, michezo huimarisha misuli. Kupitia harakati mbalimbali, watoto hujenga nguvu na uthabiti wa mwili.

Pili, michezo huongeza mzunguko mzuri wa damu. Shughuli za kimwili huongeza mapigo ya moyo na kusaidia afya ya moyo.

Tatu, michezo husaidia katika ukuaji wa mifupa. Watoto wanapokimbia, kuruka au kucheza, mifupa yao inakuwa imara zaidi.

Nne, michezo huongeza hamasa ya kula na kulala vizuri. Harakati za michezo husaidia mwili kuchoka kwa njia yenye afya, jambo linaloweza usingizi mzuri na hamu ya chakula.

10. Fafanua hoja nne zinazoeleza umuhimu wa michezo katika kuimarisha kumbukumbu ya watoto.

Kwanza, michezo hujenga uwezo wa kufuatilia maagizo. Wakati watoto wanacheza michezo yenye hatua nyingi, hujifunza kukumbuka mpangilio wa hatua hizo.

Pili, michezo huimarisha umakini. Watoto wanapaswa kufuatilia kila hatua ya mchezo ili kushinda, hivyo wanajifunza kukumbuka kwa uangalifu.

Tatu, michezo huchochea ubongo kufanya kazi vizuri. Kupitia michezo, ubongo unapata mazoezi ya kutatua matatizo, jambo linalosaidia katika kuboresha kumbukumbu.

Nne, michezo hufundisha watoto kutumia kumbukumbu zao katika maisha halisi. Wanafanya maamuzi kwa kutumia kile walichojifunza katika michezo, jambo linaloimarisha uwezo wa kufikiri na kukumbuka.

SEHEMU B (Alama 60)

11. Jinsi michezo inavyoweza kusaidia watoto wenye matatizo ya kijamii

Kwanza, michezo husaidia watoto wenye matatizo ya kijamii kujenga uhusiano na wenzao. Wakati wa kucheza, watoto hushirikiana, kuzungumza, na kusaidiana, jambo linalowasaidia kuondoa upweke na kuanza kujenga urafiki.

Pili, michezo huongeza uwezo wa mtoto kujiamini. Watoto wenye matatizo ya kijamii mara nyingi huwa na woga wa kujihusisha na wengine, lakini kupitia michezo, wanajifunza kushiriki kwa uhuru na kujiona kuwa sehemu ya kundi.

Tatu, michezo huongeza mawasiliano ya kijamii. Kupitia michezo ya majadiliano, kuimba, au kushirikiana, watoto hujifunza kuzungumza kwa adabu na kuelewa hisia za wengine, jambo linalowajengea uelewa wa kijamii.

Nne, michezo huondoa msongo wa mawazo. Watoto wenye changamoto za kijamii mara nyingi hukabiliwa na huzuni au wasiwasi, lakini michezo huleta furaha, kupumzisha akili, na kuwasaidia kuwa na mtazamo chanya.

Tano, michezo hujenga tabia ya ushirikiano na kuheshimu wengine. Wanafundishwa kufuata kanuni, kusubiri zamu, na kushinda au kushindwa kwa heshima, jambo linalowaandaa kuishi vizuri katika jamii.

12. Mchango wa michezo katika kufundisha umoja na ushirikiano

Kwanza, michezo ya kikundi huwafundisha watoto umuhimu wa kufanya kazi kwa pamoja. Wanaposhiriki kwenye mchezo, wanagawana majukumu na kujifunza kwamba mafanikio yanategemea juhudi za kila mtu.

Pili, michezo hufundisha watoto kuheshimu wenzao. Kupitia michezo ya timu, watoto wanajua kwamba kila mmoja ana mchango muhimu, hivyo wanajifunza kutojidharau wala kudharau wengine.

Tatu, michezo huimarisha mawasiliano ya pamoja. Watoto hujifunza kujadiliana, kutoa maoni, na kutatua migogoro kwa amani, jambo linalowasaidia kuishi kwa umoja.

Nne, michezo hujenga udugu na urafiki wa kudumu. Michezo kama nyimbo za pamoja, kuruka kamba, au mpira huwaleta karibu, wakijifunza kushirikiana kwa furaha na upendo.

Tano, michezo hufundisha watoto kushirikiana hata katika changamoto. Wanapokabiliwa na tatizo wakati wa mchezo, wanajifunza kushauriana na kusaidiana hadi kulitatua, jambo linalojenga moyo wa ushirikiano.

13. Jinsi michezo inavyoweza kutumika kufundisha maadili ya kazi kwa watoto

Kwanza, michezo hufundisha nidhamu. Watoto wanapocheza michezo yenye kanuni, wanajifunza kufuata sheria na maagizo, jambo linalowasaidia kuwa na nidhamu katika kazi.

Pili, michezo hufundisha uwajibikaji. Kila mtoto anapopewa jukumu wakati wa mchezo, anajua kwamba matokeo yanategemea ushiriki wake, hivyo hujifunza kuwajibika katika kazi zao.

Tatu, michezo hufundisha uvumilivu na subira. Watoto wanaposhiriki michezo ya zamu, wanajifunza kungoja kwa utulivu, kitu ambacho ni muhimu pia katika mazingira ya kazi.

Nne, michezo hujenga uadilifu. Watoto wanajifunza kusema ukweli kuhusu matokeo ya michezo, kukubali makosa, na kutenda kwa haki, ambayo ni misingi ya maadili ya kazi.

Tano, michezo huendeleza bidii na ubunifu. Watoto hujifunza kwamba mafanikio katika mchezo yanategemea jitihada na akili, jambo linalowajenga kuwa wachapa kazi na wabunifu wanapokua.

14. Umuhimu wa michezo katika kukuza uwezo wa kufikiri wa watoto

Kwanza, michezo huimarisha uwezo wa kutatua matatizo. Watoto wanapocheza michezo ya mikakati kama vijiwe au kujenga kwa kadi, wanajifunza kupanga hatua na kutafuta suluhisho sahihi.

Pili, michezo huchochea ubunifu. Kupitia michezo ya kuigiza au kuchora, watoto hujifunza kutumia fikra zao kutengeneza mambo mapya au kuwasilisha mawazo kwa njia tofauti.

Tatu, michezo huongeza kumbukumbu. Michezo ya maneno au nyimbo za kurudiarudia husaidia watoto kukumbuka taarifa, jambo linaloongeza uwezo wao wa kujifunza mambo mapya.

Nne, michezo hujenga umakini. Wakati wa mchezo, watoto wanalazimika kufuatilia kwa makini kinachoendelea, jambo linaloboresha uwezo wa kuzingatia kazi nyingine.

Tano, michezo huchochea fikra za haraka. Michezo ya mashindano au majibu ya papo kwa papo huwasaidia watoto kujifunza kufanya maamuzi ya haraka kwa ufasaha.

15. Jinsi michezo inavyoweza kusaidia watoto wenye hofu kujenga ujasiri

Kwanza, michezo hutoa mazingira rafiki ya kujifunza. Watoto wenye woga wanapocheza katika mazingira yasiyo na mashindano makubwa, wanahisi usalama na kuanza kujiamini taratibu.

Pili, michezo huwahamasisha kushiriki na wengine. Wakiwa na marafiki wanaocheke na kushirikiana nao, hofu hupungua na ujasiri huongezeka.

Tatu, michezo hutoa fursa ya kufanikiwa. Watoto wanapofanikiwa katika mchezo, hata kama ni jambo dogo, wanapata imani kwamba wanaweza kufanya vizuri katika mambo mengine.

Nne, michezo hufundisha jinsi ya kushinda hofu. Kupitia changamoto ndogo katika michezo kama kuruka au kuimba mbele ya wengine, watoto hujifunza kushinda woga wao.

Tano, michezo huchochea sifa za kujitambua. Watoto wanajua uwezo wao, wanajifunza kujipenda, na kuelewa kuwa kushindwa si mwisho, bali ni sehemu ya kujifunza.

16. Jinsi michezo inavyoweza kuchangia maendeleo ya kijamii na kiuchumi ya mtoto

Kwanza, michezo husaidia mtoto kujifunza uhusiano mzuri na jamii. Kupitia michezo ya kikundi, watoto hujenga uhusiano wa kirafiki na kijamii ambao ni muhimu katika maisha yao ya baadaye.

Pili, michezo huendeleza nidhamu na bidii, ambazo ni sifa muhimu katika kazi na biashara. Watoto wanaojifunza kupitia michezo huwa na tabia ya kujituma wanapokuwa watu wazima.

Tatu, michezo huibua vipaji. Wakati mwingine michezo kama mpira, muziki, au uchoraji huweza kuwa msingi wa ajira au kipato cha mtoto atakapokua.

Nne, michezo huchangia afya bora, hivyo kupunguza gharama za matibabu. Watoto wanaoshiriki michezo mara kwa mara huwa na miili imara na akili timamu, jambo linalowawezesha kufanya kazi kwa ufanisi.

Tano, michezo huchochea ushirikiano wa kijamii na ubunifu wa kiuchumi. Watoto wanapojifunza kushirikiana, wanakuwa watu wazima wanaoweza kufanya kazi kwa pamoja katika miradi ya maendeleo ya jamii.